

КАР'ЄРНА ОРІЄНТАЦІЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИМОГИ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ

МАСЛИЧ Світлана Володимирівна,

доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

кандидатка педагогічних наук, доцентка

м. Біла Церква

smaslich@ukr.net

Сучасний ринок праці потребує фахівців, здатних швидко й мобільно реагувати на зміни, що відбуваються в економіці, а отже, й сфері застосування новітніх технологій. Це означає, що випускники закладів освіти, які опанували певну професію або спеціальність, повинні мати сформований багаж знань, умінь та навичок, який забезпечить їм достойне місце на ринку праці. Варто зауважити, що успішна адаптація на ринку праці забезпечується не лише високим рівнем професійної компетентності. Важливе значення має збалансованість навичок *hard skills* та *soft skills*. Водночас особливої значущості набувають вміння будувати власну кар'єрну траєкторію.

Кар'єра посідає важливе місце у професійному зростанні особистості. Однак питання формування кар'єрної компетентності, побудови індивідуальної траєкторії кар'єрного розвитку, формування навичок кар'єрної орієнтації донедавна у закладах освіти розглядалися опосередковано. Якщо говорити про заклади професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О), проблема формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх випускників цих закладів є нагальною і потребує реалізації низки заходів для її розв'язання. У контексті нашого дослідження зазначимо, що професійна освіта займає окрему нішу в системі освіти в цілому, а потреба держави у кваліфікованих робітниках є беззаперечною. У розвинених країнах частка кваліфікованих робітників у загальній структурі ринку праці сягає 70%. На жаль, в Україні професійна освіта мало популяризована, а її здобувачі недостатньо орієнтовані на побудову власної кар'єри. У щорічній доповіді Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів

України про становище молоді в Україні зазначається, що, незважаючи на те, що на сьогоднішній день молодь є більш освіченою, мобільною, ініціативною, відкритою та готовою до змін і пошуку роботи, випускникам закладів освіти, які виходять на ринок праці, окрім того, що не вистачає професійної підготовки і відповідного досвіду роботи, притаманні «певні соціальні проблеми з побудовою власної кар'єри, пов'язані з рівнем освіти, вибором професії, професійним становленням у процесі оволодіння конкретною професією в закладі освіти, початком трудової діяльності, вибором трудового напрямку в рамках професії, професійним зростанням» [5, с. 4].

Як ми вже зауважували, проблема формування та розвитку кар'єрної компетентності достатньо нова у наукових дослідженнях. Її розгляд починає набувати актуальності лише на початку XXI століття. Наразі методологічно-концептуальні засади професійного розвитку і кар'єрного зростання особистості розглядаються у працях С. Алексєєвої, В. Біскупа, Л. Богуш, Л. Єршової, В. Лозовецької, та ін. Психологічні аспекти побудови професійної кар'єри висвітлені у науковому дослідженні З. Акбієвої, Л. Березовської, Р. Кричевського, О. Романовського, Я. Чернишова та ін. Проблема кар'єрного самовизначення відображена у працях А. Деркача, А. Дьоміна, Д. Закатнова, Л. Коростильової та ін. Діяльності центрів консультування з професійної кар'єри у закладах професійної (професійно-технічної) освіти присвячені наукові дослідження Л. Базиль, І. Гриценко, В. Орлова та ін. Утім, дослідження даної проблеми не втрачає своєї актуальності й потребує подальшого висвітлення та розв'язання.

Розглядаючи питання кар'єрної орієнтації здобувачів освіти ЗП(ПТ)О, насамперед зупинимось на понятті кар'єри, під яким розумітимемо «швидке, успішне, прогресивне просування обраним трудовим (професійним) шляхом, що передбачає досягнення поваги, популярності, слави у своєму колі і/або матеріальної вигоди власними силами, за рахунок максимального використання своїх здібностей, професійної майстерності та особистих якостей» [3]. Саме з метою успішного працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О, розвитку навичок їх підприємницької діяльності у листопаді 2021 року Міністерством освіти і науки України ініційовано створення у ЗП(ПТ)О центрів кар'єри, основними функціями яких має стати «організація та проведення консультування учнів і випускників профтехів, розвиток підприємницької ініціативи, інформування молоді про основні тенденції ринку праці та вимоги роботодавців» [4].

Основні напрями діяльності центру кар'єрного консультування розглянемо на прикладі ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», метою створеного Центру кар'єрного консультування в якому є:

- «планування успішного кар'єрного розвитку;
- сприяння підприємницькій ініціативі;
- побудова партнерських відносин зі стейкхолдерами;
- розширення спектру методів пошуку роботи;
- підвищення конкурентоздатності випускників» [2].

Варто зазначити, що формування кар'єрної та підприємницької компетентності здобувачів освіти є однією з стратегічних цілей вказаного освітнього закладу. З цієї метою у закладі у жовтні 2022 року створено Центр кар'єрного консультування. Основні заходи у межах Центру, що сприяють розвитку кар'єрної та підприємницької компетентності здобувачів освіти ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Основні заходи у межах Центру кар'єрного консультування ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»

Заходи всеукраїнського рівня	Внутрішні заходи Центру кар'єрного консультування
Всеукраїнська конференція «Кар'єрне консультування в дії», 08.11.2022, м. Кам'янець-Подільський	Тренінг «Організація, просування та методичний розвиток Центрів кар'єри» Тренер: Дмитро Лобанов, голова ГО «Потрібні тут», засновник Центру розвитку кар'єри Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Всеукраїнська конференція «Професійна орієнтація: успішні практики та нові виклики», 20.12. 2022, м. Рівне	Тренінг для учнів П(ПТ)О: «Формування персонального профайлу фахівця» Тренер: Дмитро Лобанов, голова ГО «Потрібні тут», засновник Центру розвитку кар'єри Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

<p>Бізнес-сніданок та тренінг у рамках реалізації субпроєкту «Підтримка кар'єрного консультування закладами професійної (професійно-технічної) освіти» за підтримки програми Європейського Союзу «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України»</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Тренінг «Інновації та конкурентоспроможність»; – бізнес-гра «Сходінками успіху до цікавої економіки»; – воркшоп «Моя перша робота за кордоном»; – івент-інтерактив «Мрій і дій»; – урок-дискусія «Вимоги до обслуговуючого персоналу ресторану»; – гра-тренінг «Власна справа. Старт»; – зустріч з бізнес-тренеркою Аліною Богарніковою на тему «Що таке підприємництво?».
<p>Пілотування Центрів розвитку кар'єри (тестування пілотного інструментарію)</p>	
<p>Всеукраїнська конференція «Роль центрів кар'єри у професійній освіті: наші спільні здобутки»</p>	

Джерело: складено автором на основі [1].

Загалом центри кар'єри сприяють розвитку ключових компетентностей, які є близькими до навичок soft skills. Це навички лідерства, комунікації, роботи в команді тощо. Крім того, центри кар'єри дають можливість здобувачам освіти отримати індивідуальні консультації щодо працевлаштування, сприяють налагодженню зв'язків з роботодавцями, дають змогу будувати індивідуальну кар'єрну траєкторію.

Формування та розвиток кар'єрної компетентності здобувачів освіти, створення центрів кар'єрного консультування, проведення заходів з планування кар'єри майбутніх випускників є відповіддю закладів освіти на вимоги сучасного ринку праці, що є запорукою не лише кар'єрного зростання майбутніх працівників різних галузей, а й успішного процвітання економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Вінницьке вище професійне училище сфери послуг. Звіт директора «Про підсумки діяльності закладу в 2022–2023 н.р.» URL: https://vpusp.vn.ua/wp-content/uploads/2023/07/zvit_dyrektora_2023-sajt.pdf (дата звернення: 30.12.2023).

2. Вінницьке вище професійне училище сфери послуг. Центр кар'єрного консультування. URL: <https://vpusp.vn.ua/czentr-karyernogo-konsultuvannya/> (дата звернення: 30.12.2023).

3. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / О. А. Грішнова. 5-те вид., оновл. Київ : Знання, 2011. 390 с.

4. Міністерство освіти і науки України. Кар'єрне консультування та розвиток підприємницьких навичок – у закладах професійної освіти створять центри кар'єри. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/karyerne-konsultuvannya-ta-rozvitok-pidpriyemnickih-navichok-u-zakladah-profesijnoyi-osviti-stvoryat-centri-karyeri> (дата звернення: 29.12.2023).

5. Молодь на ринку праці: навички XXI століття та побудова кар'єри. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні. Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики. Київ, 2019. 107 с.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ШЕВЧУК Світлана Степанівна,

старша викладачка кафедри методики професійної

освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

Білоцерківського інституту неперервної

професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

м. Біла Церква

shevchukbinpo@ukr.net

Вступ. Необхідність переходу до компетентнісно-модульної парадигми професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників для різних галузей промисловості та запровадження в освітній процес закладів професійної освіти елементів дуальної форми навчання визначили проблеми стосовно потреб сучасного ринку праці до якості підготовки кваліфікованих кадрів. Запровадження нової системи формування професійних компетентностей, створення інноваційного освітнього простору видається можливим за умови реалізації інноваційних підходів і технологій у професійній освіті. Важливою ланкою